

Nr. akt -----

Protokół przesłuchania świadka

Dnia 1 lipca 1946r w Warszawie Wice prokurator 15
rejonu Ekspozytury w Warszawie Prokuratury Specjalnego Sądu
Karnego w osobie Ł. Andrusiewicz
z udziałem protokółanta -----
przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka .

Świadek po uprzedzeniu go o odpowiedzialności karnej
za fałszywe zeznanie i pouczony o treści art. 106 K.P.K. zeznał
co następuje:

Imię i nazwisko Michał Zyberberg
Data urodzenia lub wiek 29 IV 1902
Imiona rodziców Aleksander i Hinda
Miejsce zamieszkania 19-letnia Mępolna 14 m 16
Miejsce urodzenia Płock
Wyznanie moje
Zajęcie zastępca kier. Komitetu organizacyjnego żydów
kongregacji Wyznaniowej
Stosunek do stron obcy
Karalność niekarany
Wykształcenie Wydział Filoz. Uniwers. Warsz.

Wykonywałem w imieniu Komitetu organizacyjnego żydów
kongregacji Wyznaniowej w Polsce. Podczas wojny byłem
kierownikiem dwóch sąsiednich paraf żydowskich aż do akcji
wyjazdowej w lipcu 1942 r. Miałem kontakty z ludźmi
żydowskimi czolewce stanowiska w grupie żydowskiej
wśród sfer religijnych. Dzięki temu mam wiadomości
na temat życia i przesłania żydów w ogólności, a w szczególności
w sferach religijnych. Mamy specjalnie amercali się nad
elementem religijnym, gdyż żydów i spowodu z powodu
wzrostu oznak (ubranie, broda) wzmacni się w oazy. W listopadzie
1939 r. byłem z wizytą u rabina Kahana w War-
szawie. Do mieszkania obywateli gestapowcy, ademułowali
w sposób niesławny, zabrali przedmioty wartościowe
pamiątki, zbili rabina, zgolili mu pół brody, aby skłonił
do amercji go wobec obywateli. Wyprzedki golemia

bród rabinom. były czyste. W tym samym miesiącu
 drążyć przez Dochaesas byłam świadkiem sceny, jak
 gestapowcy kazali im, Żydom ortodoksyjnym a rabinom
 na czele gimnastykowaci; praktem było ich, zapob
 z nich; masano im wyznaczaci figurę ławeczce
 sance, szoki, masano i piersi: t.d. Było to uję
 aby osmiezyi Żydów religijnych. Władze administ
 wędpiaty, ten, gdyż było to esymone w ja
 dpeii, na rynku pod bokiem, wyzdu Thelishauptma
 Facky sami postarzaly, w całym dystrykcie b
 Sopaie w zyci religijne, Żydów, władze administ

zakazywały już w 1939 r. zamknięci wszystkich synagog
 i białnie. Zostały one albo wysadzane w powietrze
 obrabesani (synagoga na Tennaackim), albo zamie
 na magazyny, słynie: t.d. W Warszawie a wyg
 dostaw, konflikty, których było przeszło 100, ustat
 ai wdem jedna synagoga, gdyż Niemcom służyła
 celom strategicznym. W innych miastach dystryktu
 ani jedna synagoga nie pozostała. Cmentarze ży
 zostały również przez Niemców zniszczone z z
 bynity to władze niemieckiej administracji ogólnej.

Najbardziej męzne zarządzenia wydawane przez
 Fischera: jego podległe władze, ogłoszone
 a godpaca w Żydów, ogłoszone były w oknach
 swiętecznym o wyjątkowym znaczeniu religijnym
 zarządzenie o przesiedleniu getta w Warszawie
 wydane było w Sądny Dzieni 1940 r.; zarządzenie
 o wysiedleniu Żydów na wschód oraz przesady
 akcji likwidacji Żydów (22 lipca 1942) przypada
 w dniu sw. Tygoza B'elaw - rocznica utraty

podległymi i paniszkowej w Jerozolimie. W Sądny Dnia
1942 r. wyzło zarządzenie SS Polizei, aby w t. zw. obozach
(fabryki muniickie na terenie ghett, zetondująca robot-
ników żydowskich) sami Żydzi przeprowadzili selekcję
tych osób, które jako niezdolne do pracy, muszą być
usunięte z obozów. Szczegóło to w najświetszu ucaucia
religijna Żydów.

Fischer odznaczał się specjalną gorliwością w terenie
Żydów. Wydział on następujące zarządzenia: 1) Obowiązek
noszenia opasek przez ludność żydowską, przytym zarządze-
nie to pojawiło się w warszawskim dystrykcie wczesniej-
szą w innych dystryktach G.G. a objęto przez od lat 10
- o: le sobie przypominam, i rozporządzenie zaś Franka
mieszkańców wiek starszy. 2) Kto u fiskala majątku racho-
wego: nieruchomości, zablokowanie kont bankowych
zakaz wykonywania wolnych zawodów - tym samym
Żydzi pozbawieni byli możności utrzymania się
3) W dystrykcie władze muniickie nakładały na Żydów
kontyngencje, aresztując przytym zakładników, którzy mieli
być odpowiedzialni za ściąganie kontyngencji: - W Warszawie
mamy dwa takie wypadki, o których opowiedzi mi wyżsi
władny gminy żydowskiej: 1) listopadzie 1938 r. gestapo
zasaadło od gminy kontyngencje: w wysokości 300.000 zł
i zaniem za 54 Żydów aaresztowanych na Mulekach;
peniadpe zostały opłacone w terminie, lecz aareszto-
wani zostali straceni. Sam widziałem ich gooby na
cmentarzu na Brodnie. Drugi wypadek miał miejsce
w tym samym miesiącu. Gestapo zasaadło 100.000 zł
kontyngencje za aaresztowanego Żyda pod aarentem
obrazu niemieckiego. Suma została opłacona, lecz Żyda
nie zwolniono. Za kontyngencje ten pośrednio odpowia-
do Fischer jako władca nadzorcza nad gestapo.

Biuro Udostępniania
i Archiwizacji Dokumentów

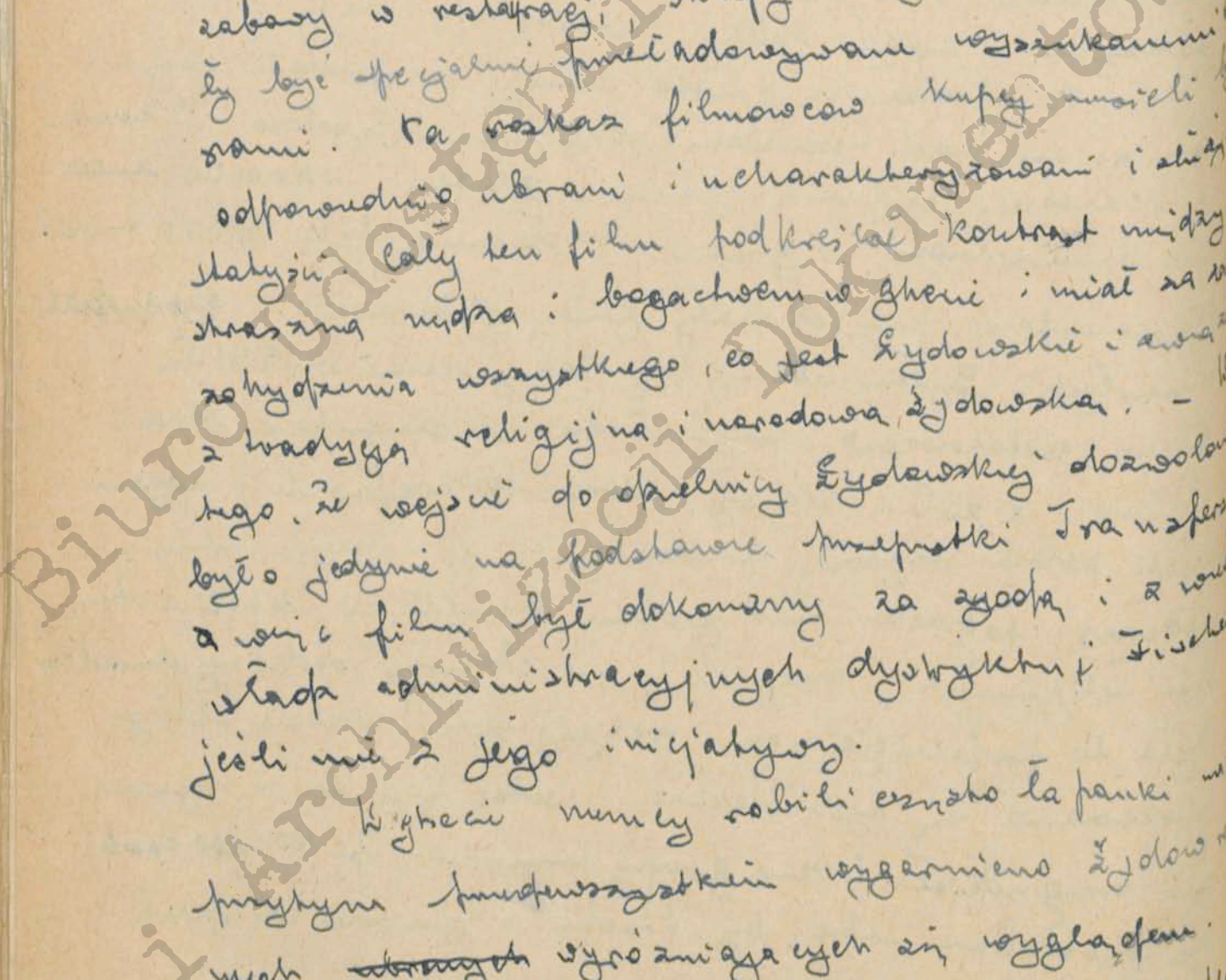
1) Wprowadzenie ghetta w Warszawie przed wydatkami 128
takich zarządani dla Strakowa. W związku z wprowadze-
nim ghetta podkreślam fakt, iż władze administra-
cyjne nawiązały zarządzenie: klamliwe zapewnienie
cydło, iż warszawskie sklepy żydowskie, angiel-
skie są w doskonałym porządku, nie są obiektem zarządze-
nim pseudoflerizym. W dniu zamknięcia ghetta,
Żydzi zostali pozbawieni swoich warsztatów pracy
po tożsamość to za dnia żydowska, i skreślił cały
znajdujący się tam majątek. Zarządca, że pomimo
zarządzenia o konfiskacji majątku, niektórzy Żydzi
zabrali swoje sklepy i warszawskie prace.

Po stworzeniu ghetta Niemcy nie pustali spóźnia-
jąc się nad niszczeniem religijnymi Żydów. W związku
z rozwojem epidemii tyfusu i głodem, wrosła amek-
nie i morderstwa w ghetcie. Po otwarciu było do 500 trupów.
Na cmentarz przyjechały grupy gestapowców i wykopali
zwłoki. Byłoby obawy przy takiej scenie w 1941 r.
Grupa gestapowców przyjechała na cmentarz. Kłosał
wziął aśki figury, które fotografowali; nogami
kopali aśki nogami, przewracając je z miejsca na miejsce;
podczas pogrzebu nad grobem śmieci się, kopali z obrę-
dów religijnych; czytali to w obecności rodziny zmarłego.
Była to profanacja nekro religijnych. Wobec stałego
profanowania się tych faktów i wobec tego, że w wygnach
tych bratniejści, liczne grupy Niemców (po 100-200 osób)
nie wyobrażam sobie, by Fischer o tym nie wiedział
i na to się nie godził.

W celu zohydzenia Żydów na całym świecie
Niemcy amontowali film „Żydzi w Europie”. Lofera

były robione w ghecie warszawskim. Byłem wówczas
 wiceprezesa szkoły powszechnej przy ul. Nowolipki 35, wice-
 przewodniczącym. Na wiosnę 1942 r. przyszli do szkoły
 oficerowie: jeden z nich, nakazał nam, aby nasza
 dzieci: personel naukowy przynieść eleganckie
 każde dziecko miało mieć bardzo dobre smiechy
 wskazano nam, aby dzieci przyniosły kamery
 i sfilmowano na drugi dzień wyklady, zabawy i
 w szkole. W międzyczasie również inne sceny filmowano
 a więc oraz w kafełkach i kantorem w szpitalu religijnym
 zabawy w restauracji, sklepy z wyprawami, szkoła
 były były specjalnie filmowane wystraszaniem
 rami. Ta rola filmowców kupcy musieli
 odpowiednio ubrani: ucharakteryzowani i strzyżeni
 statyżni. Cały ten film podkreśla kontrast między
 klasą i biedą: bogactwem w ghecie i miastem
 z wyjątkiem wszystkiego, co jest żydowskie i ewangeliczne
 z tradycją religijną i narodową żydowską. -
 tego, że wejści do oświaty żydowskiej dozwolone
 było jedynie na podstawie przepustki Tra nafen
 a więc film był dokonany za zgodą i z
 udziałem administracyjnych dystryktu i Fischel
 jeśli nie z jego inicjatywą.

W ghecie nuncy robili czuło ta panie
 przynętu funduszyżatkim wygarnięto żydow
 mych ~~abracz~~ wyrozumiałych się wygładzono.
 Sprawami pracy zajmował się Arbeitsamt dla
 żydów. Na wiosnę 1942 r. Arbeitsamt wygładził
 dziećmi wzywając do rejestracji osoby ^{rejestrowane jako} mieszczące do

W tym czasie zebrało się grupę kilkuset osób, wyjeżdżającą z Warszawy; kilkadziesiąt kilometrów za miastem ukryło. Szczęśliwie znalazłam się w tej grupie (obecnie w Łypicy), której miałam chorego na płucach, zmagającego się w tej grupie.

Dnia 22 lipca 1942 r. rozpoczęło się przymusowe wywożenie Żydów z getta warszawskiego. Celem tej akcji: było wyeliminowanie Żydów w Warszawie - kuźnica, która w tym czasie skupiała Żydów w Europie (550.000 osób), lecz perfidnie władze niemieckie podawały, że Żydów będą wywożeni na wschód do obozów pracy. Celem uprawdopodobnienia tej teorii starano odciągnąć od transportu na placu przed budynkiem komisariatu i zabijano ich na cmentarzu nad wykopanymi grobami. W tym celu od inspektora cmentarza Feina (obecnie mi żyje) - goabara, którego nazwisko nie pamiętam - ludność kłamała, że w ten sposób Żydów wywożono przymusowo do pracy, boorem władz niemieckich do pracy zabijają.

Był to obawy podziemia: opóźnienie w getcie. Miejskalem na Chłodnej 17 na poranku 22 lipca 1942 r. Spodziewając się blokady tego domu, wszyscy francuscy lokatorzy schowali się do zamieszkałej piwnicy. Ukryli się w tej piwnicy używając jak namyślała się po domu, została bezskutecznie dozwolona, potem używając straszyły. Gdy wszystko się uspokoiło, wyszliśmy z piwnicy: zobaczyliśmy kilkanaście łopatek: namyśleliśmy po zabijaniu wszystkich, których znaleźli w domu; mężczyźni zabili wystraszonym w skroci, kobiety wystraszonym w podbrzusze. Zanim odwołano został wówczas malarz Granatyk.

Druga blokada miała miejsce na Łazienkowskiej
 Inżynierem ni wczoraj o godzinie 10:00 rano
 domu. Dnia tego wywieziono już 8000 osób
 przewidziany kontyngent. Pomimo wszystko 55 osób
 starczyli do domu na ul. Łazienkowskiej, zgar
 wszystkich bez wypadku, kobiety nagie i
 i prawie wszystkich poprowadono do wagonów
 na ul. Miskiej. W drodze zabijano chorych, ktor
 nie mogli podnieść za sobą wagony. Z grupy tej
 wywieziono już.

W listopadzie w Warszawie 1942 r. odbyła się selekcja
 w szeregach żydów znajdujących się jeszcze w ghet
 Prace w szeregach w szopie Hofmanna. Wszy
 robotników tego szopu wraz z rodzinami zaprowadono
 na plac Dübella. Staliśmy w skwarze, bez kołpaka
 pół dnia. W końcu zjawili się oficer warszaw
 gestapo Brand, którego zabiłem 2 września, i wybr
 z grupy 3000 osób - 500 osób, reszta zaś skierowa
 została na plac Fieduszyńskiego. Obok nas na
 Dübella stała grupa kobiet, mężczyzn i dzieci,
 którzy nie mieli dowodów zatrudnienia. Wszyscy
 na miejscu zabici wystraszonymi i oszołconymi. Le
 na to, że akcja na placu Dübella kierował całość
 gestapo warszawskiego Brand, szopu, i 2 wstąpi
 we wrześniu o akcji tej wstępnie

W ghetcie funkcjonowałem do wiosny 1943. Po
 przed wybuchem powstania w ghetcie przesiedleno na
 amerykański. Miejszkowaliśmy na Sławkowie, mogłem
 wować wizerunki ghetta, wyzaspami blokad dom
 palemi. To było to od maja 1943 r. do czerwca 1944 r.
 Po tym czasie, powstania w ghetcie, Łazienkowskiej

Biuro

i

SS - Polizei i Gestapo o dalszym ciągu znajdowała 130.
 w wyłotach tej okolicy: wzięcie moich obywateli
 w całości akcją niszczenia domów, rabowania dobytku
 i egzekucjami Żydów do powstania warszawskiego.
 Podczas powstania warszawskiego powstańcy ze Starobki
 starannie na teren getta: znaleźli tam oboz pracy
 Żydów węgierskich. Rozmawiałem z nimi, opowia-
 dali mi, że przez cały rok po likwidacji powstania
 w ghecie odbywały się na tym terenie egzekucje Żydów
 i Polaków. Egzekucje te dokonane były przez żandarmerię
 niemiecką

Mieszkańcy w dzielnicy aryjskiej stykali się
 z różnymi warstwami społecznymi ludności polskiej
 i Niemcy prowadzili nadal propagandę
 nawiązując do Żydów. Fischer wykonał zadanie
 o maju 1942 r. o karze śmierci dla Polaków przecho-
 wujących Żydów. W Biurowym Starobki warszawskim
 stale prowadzono propagandę antyżydowską. - za co
 odpowiadają władze dystryktu. W biurze sam
 broszurki z ilustracjami, w języku polskim, opowada-
 jące o dawnych mordach rytualnych w Blois, Fulda
 itd.; ilustracje przedstawiały najokrutniejsze
 sceny ze średnio-wieku. Broszurki te za darmo
 otrzymywali robotnicy w fabrykach niemieckich.
 Egzekucje na Żydach publicznych w dzielnicy
 aryjskiej odbywały się publicznie, bez wyroku
 sądu; wykonawcami byli żandarmi. W biurze
 także egzekucje w Skolimowie: w kłyticach pod
 Warszawą.

Na skutek zbrodniczej działalności szlak mniemanych
 pranoi cała ludność żydowska w Warszawie zgromadziła
 Opatrum konserwatywny Żydów został w 100% zlikwidowa-
 nym; np. zwrócił rabinów konserwatywnych w W.
 liczyli 350 członków; z nich ci mi uwatowa-
 ze szkoł typu religijnego, których było w W. wie-
 oim, ani jedno dziecko się mi uwatowało. Dwa
 pięciu rabinów postępowych, którzy uchodzili za
 zek, został również wymordowanych. np. zwrócił
 stary rabin Nissenbaum, rabin Lember - znanym
 szkolom "ogłaszane były" "napaści" "ubranych"
 Dopisano "reptowanymi jako"

Michał Gładysz

Łódź

Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów